

Giovanni Barberini. *L'ordinamento della Chiesa e il pluralismo dopo il Vaticano II*. Perugia 1979 ss. 219.

G. Barberini, profesor prawa kościelnego i kanonicznego na Uniwersytecie w Perugii, wydał obszerne studium na temat stanowiska magisterium Kościoła wobec zjawiska pluralizmu, jakie występuje zarówno w świecie współczesnym, jak i w Kościele. Całość pracy składa się z dwu części.

W pierwszej części, zatytułowanej *Kościół i społeczeństwo pluralistyczne* Autor omówił różne postacie pluralizmu, jakie występują we współczesnych państwach demokratycznych (rozdz. I) oraz stanowisko magisterium Kościoła wobec tego zjawiska (rozdz. II).

W drugiej części, będącej właściwym trzonem rozważań, zostały ukazane różne kolejno się nawarstwiające kwestie, związane ze zjawiskiem pluralizmu wewnątrz społeczności kościelnej. Najpierw została zaprezentowana metoda, według której magisterium Soboru Wa-

tykańskiego II potraktowało naturę i strukturę Kościoła oraz wartość nauki Soboru dla przejścia od uniformizmu do pluralizmu w Kościele (rozdz. I). Następnie zostały omówione kwestie bardziej szczegółowe, w których Autor dostrzega pewne aspekty pluralizmu, a mianowicie: stosunki wewnątrz wspólnoty ludu Bożego (rozdz. II), porządek hierarchiczny w Kościele — podział na duchownych i laików (rozdz. III), instytuty zakonne (rozdz. IV), formy apostołatu i stowarzyszeń apostołskich (rozdz. V), różne rodzaje kościołów lokalnych i partykularnych (m. in. kościoły wschodnie) oraz różne wspólnoty mniejsze aż do rodziny włącznie (rozdz. VI), różne formy kolegalności w Kościele (rozdz. VII), pluralizm w liturgii (rozdz. VIII), pluralizm w badaniach teologicznych (rozdz. IX), problemy wolności opinii publicznej w Kościele (rozdz. X).

Po tej syntetycznej informacji o tym, jaka jest treść pracy, należy zwrócić uwagę na materiał i metodę badań. Otóż poważnym plusem omawianej pracy jest wykorzystanie bogatego materiału źródłowego oraz bogatej literatury naukowej. Gdy idzie o źródła, jakie zostały wykorzystane, to w przeważającej mierze są to uchwały Soboru Watykańskiego II oraz akty posoborowe wydane przez papieża lub Synod Biskupów. W pewnej mierze zostały uwzględnione również projekty różnych działów nowego Kodeksu Prawa Kanonicznego, a zwłaszcza schematu *Lex Ecclesiae fundamentalis*. Autor oparł się również na literaturze naukowej należącej do różnych dyscyplin, a mianowicie: teologii, filozofii, socjologii, teorii prawa, a w tym teorii prawa kanonicznego.

Metoda, jaką Autor posługuje się w pisaniu tej pracy, jest metodą analizy zjawisk społecznych, którą zazwyczaj stosuje się w odniesieniu do społeczności świeckich. Autor stara się jednak respektować specyficzną naturę społeczności kościelnej, jej wymiar nadprzyrodzony. Wszystko to sprawia, że praca ma walor nowatorski. Bez przesady można powiedzieć, że jest to udana próba wielopłaszczyznowej analizy zagadnienia pluralizmu w Kościele. Zazwyczaj mówiąc o pluralizmie w Kościele, ma się na uwadze pluralizm w teologii, czyli pluralizm w węższym tego słowa znaczeniu od tego, o jakim mówi Barberini. Pod koniec swego studium podejmuje

on również problem pluralizmu w teologii oraz w opinii publicznej. Sygnalizuje również zjawisko pewnych napięć, jakie pojawiły się w Kościele posoborowym na płaszczyźnie relacji między jednostką i autorytetem kościelnym. Ścisłej mówiąc, są to napięcia między wolnością osoby ludzkiej a autorytetem w Kościele. Jednakże Autor poprzestał na samym zasygnalizowaniu tego problemu, nie wnikając w jego złożoność. Wydaje się, że dla wyjaśnienia tego problemu należałoby bardziej uwydatnić różnice, jakie zachodzą między laicką koncepcją wolności człowieka — w szczególności wolności sumienia i wyznania — a tą wolnością religijną, jaka istnieje i może istnieć wewnątrz społeczności kościelnej, do której przynależność ściśle wiąże się z dobrowolną akceptacją prawdy objawionej interpretowanej przez autorytet kościelny. Wspomniane napięcia w dużej mierze wynikają z przenoszenia laickiej koncepcji wolności na teren kościelny.

Oceniając pracę, jaką prezentuje nam G. Barberini, należy stwierdzić, iż mimo pewnych niedomowień — być może zamierzonych przez Autora — jest ona dziełem wysoce wartościowym, w pełni zasługującym na zainteresowanie nie tylko ze strony prawników, ale również teologów i socjologów. Jest to bowiem śmiała próba wielopłaszczyznowego spojrzenia na zjawisko pluralizmu w Kościele posoborowym.

Ks. Józef Krukowski